

Helyzetfeltárás készítésének szempontrendszere

(Forrás: A HÁROM ÉVES KISTÉRSÉGI SZOCIÁLIS FELZÁRKÓZTATÓ PROGRAM FEJLESZTÉSI TERVÉNEK ELKÉSZÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ MÓDSZERTANI SEGÉDLETHEZ 4.SZ. MELLÉKLETE
(Készítette: 2008. április 15. Pannon Fejlesztő Kft.)

A helyzetfeltárás készítésének szempontrendszere

1. TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETKÉP

1.1. FÖLDRAJZI HELYZET

Szöveges elemzés. Szükséges kitérni a legfontosabb geográfiai adottságokra, amelyek a lakhatási viszonyokra és a megélhetési formákra is hatással lehetnek.

1.1.1. Településszerkezet

A települések népessége, területe, népsűrűsége Kistérségi Információs Modul, alapadatok.

1.2. DEMOGRÁFIAI HELYZET

Ebben a fejezetben elsősorban a korösszetételre és a demográfiai folyamatok által előre jelezhető jövőbeni demográfiai helyzetképre vonatkozóan kell elemezni az adatokat. Ki kell térni az öregedésre, az idősek és az inaktívak arányára, jelezni kell a kiemelt célcsoportok (gyerekek, idősek) és a térségspecifikusan nagyobb korcsoportok arányát és annak alakulását. (Kistérségi Információ Modul, Statisztikai Adatok, Demográfia alapján)

- Korösszetétel
- Aktívkorú népesség
- Odavándorlás, elvándorlás, vándorlási egyenleg
- Élveszületések, halálozások száma, természetes szaporodás/fogyás
- Öregedési mutató
- Népesség előrejelzés

Területi munkaerő-kínálati előreszámítás népszámlálási bázison, SzAIR

1.3. LAKÁSHELYZET

Itt a szociálpolitikai szempontból jelentős lakáshelyzet mutatókat kell leginkább górcső alá venni: a lakhatási problémákat és a lakasminőséget jelző adatokat. (Kistérségi Információs Modul, Statisztikai Adatok, Lakáshelyzet alapján)

- Meglevő és épített lakások, lakasmegszűnések
- Hálózati gázzal fűtött lakások, hálózati vízvezetékkel ellátott lakások, közcsatornával ellátott lakások, távfűtésbe bekapcsolt lakások, melegvíz hálózatba bekapcsolt lakások

1. 4. GAZDASÁGI FOLYAMATOK

Ennek a résznek a megállapításai főként a foglalkoztatás és a munkalehetőségek értékeléséhez nyújthatnak adalékot. A szöveges elemzésben a térségi és szélesebb kitekintés a célravezető, a településenkénti értelmezés sokszor nagyon korlátozott a gazdasági folyamatok értelmezésekor.

6. Működő vállalkozások száma a térségben

7. Foglalkoztatás (általános áttekintés)

(SzAIR, Területi munkaerő-kínálati előreszámítás népszámlálási bázison)

2. A TÉRSÉG SZOCIÁLIS HELYZETÉT MEGHATÁROZÓ KÖRÜLMÉNYEK

2.1. KÖZLEKEDÉSI ADOTTSÁGOK, HOZZÁFÉRÉSI PROBLÉMÁK

Elsősorban a szolgáltatások elérhetőségére vonatkozó következtetések levonása a célja ennek a fejezetnek.

- A térség főbb úthálózati mutatói közutak
- Gépkocsival való ellátottság
- Szociális ellátások elérhetősége, SzAIR, Szociális ellátások elérhetősége

2.2. NÉPESSEG EGÉSZSÉGÜGYI HELYZETE

Itt a lakónépesség egészségi állapotára utaló mutatókat értékeljük, következtethetünk az egészségügyi és a szociális ellátásokat terhelő szükségletekre. Születéskor várható élettartam, (nemenkénti bontás), egészségügyi ellátottság főbb mutatói: egy háziorvosra jutó lakosok száma, járóbeteg ellátás, szakorvosi munkaórák száma (1000 lakosra), működő kórházi ágyak száma (10 ezer lakosra), dolgozó orvosok száma (10 ezer lakosra), halálozási arány, halálozások a halál oka szerint.

2.3. ISKOLÁZOTTSÁGRA VONATKOZÓ ADATOK

Az iskolázottságra vonatkozó adatok értékelése a lakónépesség foglalkoztathatósága szempontjából jelezhet fontos tendenciákat.

- A népesség iskolai végzettsége nemek szerint: www.nepszamlalas.hu kistérségek adatai,
- Tankötelezettek, tankötelezettek száma, fogyatékkal élő gyermekek aránya magántanulók száma,
- Iskolarendszeren kívüli képzés, iskolarendszeren kívüli szakmai képzésbe beiratkozottak, iskolarendszeren kívüli szakmai képzés fő adatai.

2.4. FOGLALKOZTATOTTSÁGI HELYZET

A foglalkoztatási szerkezet és a (pályakezdő és tartós) munkanélküliség demográfiai jellemzőinek elemzésén keresztül következtethetünk a szociálpolitika célcsoportjainak szükségleteire.

- A népesség gazdasági aktivitás és nemek szerint
- A foglalkoztatottak korcsoport, legmagasabb befejezett iskolai végzettség, összevont nemzetgazdasági ág és összevont foglalkozási főcsoport szerint
- A helyben dolgozó és a más településre eljáró foglalkoztatott lakónépesség főbb

demográfiai jellemzők és összevont nemzetgazdasági ág szerint,

- A helyben foglalkoztatottak főbb demográfiai jellemzők, összevont foglalkozási főcsoport és összevont nemzetgazdasági ág szerint
- A foglalkoztatottak napi ingázása az ingázás iránya szerint
- A nem foglalkoztatott 15 éves és idősebb népesség a munkakeresés ténye és nemek szerint
- A munkanélküliek és egyéb munkát keresők korcsoport és legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint: www.nepszamlalas.hu, kistérségek adatai, foglalkozás.

3. KIREKESZTŐDÉS

3.1. SZEGÉNYSÉG, MÉLYSZEGÉNYSÉG ÁLTAL VESZÉLYEZTETETT CSOPORTOK

Itt a romák, munkanélküliek, nagycsaládosok, fogyatékkal élők, hajléktalanok, stb. térségre jellemző célcsoportjait azonosítjuk, elsősorban „puha” szöveges leírásokkal (de ha rendelkezünk „keményebb adatokkal” azt előnyös itt is szerepeltetni). Elemzésével a fontos jellemzőket és az intézményrendszer kihívásait is jelezzük.

3.1.1. Okok, kockázatot növelő tényezők

3.2. SEGÉLYEZÉS

Itt a segélyezettek és a kifizetett segélyek adatainak elemzésen túl kísérletet tehetünk, hogy utaljunk arra, milyen aktív eszközökkel enyhíthetőek a célcsoportok problémái. Kistérségi Információs Modul, szociális ellátás adatai, a pénzben és természetben nyújtható támogatások adatai alapján.

3.3. IDŐSEK SZEGÉNYSÉGE

Az időskorú szegények, kisnyugdíjasok fontos specifikus jellemzőit, összetételét, arányuk várható alakulását és szükségleteiket számba véve következtethetünk a komplex ellátások kialakításának igényeire.

- Idősek aránya, utalva a Demográfia fejezetben tárgyalt jellemzőkre
- Nyugdíjak aránya, nyugdíj és nyugdíjszerű ellátásban részesülők aránya.

3.4. GYEREKEK

3.4.1. Gyerekek szegénysége

Hasonlóan az Idősek szegénysége fejezethez, a szükségletfeltárás itt is komplex megoldási javaslatok alapját kell, hogy képezze, a gyermekjóléti ellátások kihívásaira és az ágazatközi együttműködésekre koncentrálva.

- A családok száma és összetétele: www.nepszamlalas.hu, kistérségek adatai, háztartás, család
- Rendszeres gyermekvédelmi támogatás, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás adatai, rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesítettek adatai Kistérségi Információs Modul, szociális ellátások adatai, a pénzben és természetben nyújtható támogatások adatai

3.4.2. Gyermek veszélyeztetettség

Ebben a részben a gyermekvédelem térségre jellemző kihívásait kell kiemelni.

- Kistérségi Információs Modul, szociális ellátások adatai, a gyermekjóléti alapellátások működési adatai.

3.5. CIGÁNY NÉPESSÉG

Ebben a részben elsősorban arra kell kitérni, hogy

- milyen mértékben terhelik a térséget a cigány népesség kirekesztéséből fakadó problémák;
- milyen meghatározó jellemzői és szükségletei vannak a térségben ennek a célcsoportnak
- milyen lehetőségeket, esélyeket látunk a roma népesség helyzetéből adódóan az egyedi megoldási módokkal való kezelésre: az integráció és a foglalkoztathatóság elősegítése érdekében bevezethető aktív eszközökre.

– Szegregáció és a kirekesztés/kirekesztődés problémája

– Helyzetük, állapotuk, veszélyeztetettségük a népesség nemzetiség és nemek szerint:

www.nepszamlalas.hu, iskolázottsági adatok, lemorzsolódási adatok, roma foglalkoztatási programok, helyi, kistérségi szervezetek adatai.

3.6. FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ EMBEREK

A szöveges elemzésben részletezni kell a térségben élő fogyatékossgal élő emberek arányát a lakónépességben belül. Az elemzésben ki kell térni az ellátórendszert terhelő szükségleteikre, a komplex megoldási módokat igénylő elérési problémáikra, közlekedési feltételeik biztosítására.

1. A népesség fogyatékossga és nemek szerint
2. A népesség fogyatékossga és korcsoport szerint
3. A 7 éves és idősebb népesség a legmagasabb befejezett iskolai végzettség és fogyatékossga szerint
4. A népesség gazdasági aktivitás és fogyatékossga szerint
5. A háztartások háztartás-összetétel és a háztartásban él fogyatékossgal élő személyek száma szerint
6. A fogyatékossgal élő személyek által lakott lakások felszereltsége
7. A fogyatékossgal élő népesség a fogyatékossga típusa szerint
8. Védett munkahelyek száma
9. Szociális foglalkoztatókban dolgozók száma és keresete
10. Esélyegyenlőség – pl. akadálymentesítés mérése

3.7. VESZÉLYEZTETETT LAKHATÁS

Itt az adatokon keresztül az eladósodottság és a hajléktalanná válás veszélyeire kell elsősorban következtetnünk, továbbá jelezni kell milyen preventív megoldások csökkenthetnék ezen veszélyek mértékét.

- Lakásfenntartási támogatás adatai

- Adósságszökkentési támogatás adatai, utalva a Lakáshelyzet fejezetre

4. ÖNKORMÁNYZATI SZOCIÁLPOLITIKA

A térség települési önkormányzatai által fenntartott szociális ellátórendszer fenntarthatóságát és fejlesztési igényeit kell feltárni ebben a fejezetben.

- A pénzben és természetben nyújtható támogatások utalva a Segélyezés fejezet adataira
- Együttműködések száma, (telephelylistás adatok, civileknek kisserződött önkormányzati ellátások száma, jellege)
- Szolgáltatási kötelezettség teljesítése/hiánya

A 4. fejezet további alpontjaiban az önkormányzat szociálpolitikát jellemző szociálpolitikai tervezést, a szükségletorientált innovációkat, és partnerségeket mutatjuk be.

4.1.1. Szolgáltatástervezési koncepciók, tervdokumentumok
Helyben

4.1.2. Térségi és helyi probléma-megoldási módok
Helyben

4.1.3. Ágazaton belüli, ágazatközi és szektorközi együttműködések
Leíró ismertetések, példák

5. A TÉRSÉG SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERE

5.1. A SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK ÉS SZAKOSÍTOTT ELLÁTÁSOK

Az elemzésben énnel a fejezetnél a hangsúly azon van, hogy

- az ellátások biztosítása milyen intézményi hálózatra alapul
- milyen szereplők vesznek részt a szociális és gyermekjóléti ellátásban
- milyen lehetőségeket és hiányokat, veszélyeket látunk, amikre építeni lehet, illetve amikre megoldást kell találnunk.

o Szociális célú állami, önkormányzati, civil, egyházi intézmények, vállalkozások
SzAIR - Szociális szakterület intézményi lekérdezi, Szociális szakfeladat lekérdezi

5.2. HUMAN ERŐFORRAS, SZAKEMBER ELLÁTOTTSÁG

Ebben a fejezetben az ellátórendszer fontos minőségi jellemzőjeként kiemeljük a szakemberek számát, képzettségi mutatóit stb., és jelezzük, hogy milyen humán fejlesztési igényeket látunk a jogszabályi előírások betartására és a térség szociális problémáinak megoldására.

- Szociális ügyintézők száma, Szociális ügykörben dolgozó köztisztviselők száma, ebből ügyintézők száma
- ügyiratforgalom: iktatott ügyiratok száma, ebből pénzübeli és természetbeli szociális, személyes gondoskodást nyújtó ellátással kapcsolatos egyéb
- szociális területen működő civil szervezetek száma: nonprofit szervezetek száma tevékenységcsoportok szerint, a nonprofit szervezetek száma és megoszlása jogi formájuk szerint, nonprofit szervezetek száma területi egységenként (összes, ebből szociális ellátást nyújtó).

5.3. PARTNERSÉG, SZAKMAI ÉRDEKKÉPVISELET, SZAKMAI SZERVEZŐDÉSEK

Itt a meglevő szektorközi (önkormányzat-egyház-civil-piaci) együttműködések formáit írjuk le. Továbbá azokat a lehetőségeket, amikre építhetünk, és amik mentén a szociálpolitika szereplői közötti hasznos partnerséget élénkíthetjük.

5.4. ÖNKÉNTESSEG

Ebben a részben a lakossági önkéntesség mint erőforrás jellemzőit mutatjuk be példákon, projektleírásokon keresztül. Példák, és bármiféle adat, kutatás...

6. A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZER HELYZETE ELLÁTÁSI TERÜLETENKÉNT

A következő alfejezetekben az ellátórendszerből származó adatokat és a kapcsolható szövegesen leírható egyéb ismereteket rendszerezük és az ellátórendszer helyzetére és a célcsoportok szükségleteire, mutatunk rá. Jelezzük a kapacitásproblémákat (hiányokat, racionalizálási igényeket), az elérhetőséget, illetve a szolgáltatások hogyan érhetnék el jobban a lakosságot.

6.1. GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁS

Kistérségi Információs Modul, szociális ellátások adatai, a gyermekjóléti alapellátások működési adatai alapján.

6.2. CSALÁDVÉDELEM, CSALÁDSEGÍTÉS

Kistérségi Információs Modul, szociális ellátások adatai, a családsegítő szolgálatok működési adatai segítségével.

6.3. IDŐSELLÁTÁS

- Házi segítségnyújtás adatai, szociális étkeztetésben részesülők adatai
- Idősek klubjainak fontosabb adatai

Kistérségi Információs Modul, szociális ellátások adatai, nappali ellátást nyújtó intézmények működési adatai.

6.4. FOGYATÉKOSSÁGGAL ELŐ EMBEREK TÁMOGATÁSA

- Fogyatékossgal élők nappali intézményeinek főbb adatai, Kistérségi Információs Modul, szociális ellátások adatai, nappali ellátást nyújtó intézmények működési adatai.

6.5. SZENVEDELYBETEGEK, PSZICHIATRIAI BETEGEK SEGÍTESE

Kistérségi Információs Modul, szociális ellátások adatai, nappali ellátást nyújtó intézmények működési adatai.

6.6. HAJLEKTALAN EMBEREK ELLATASA

- Hajlaktalanok nappali ellátása 1.) fenntartó, 2.) Nappali melegedők-, népkonyhák száma, befogadóképessége, napi átlagforgalma, foglalkoztatottainak száma, működési költsége, ezer Ft. Ha van rá példa a kistérségben.

6.7. MUNKAERPIACRÓL KISZORULÓK

6.8. SZOCIÁLIS FÖLDPROGRAM

6.9. SZOCIÁLIS KÖZMUNKAPROGRAM

7. INNOVÁCIÓ, PARTNERSÉG A SZOCIÁLIS SZFÉRÁBAN

7.1. CIVIL SZERVEZETEK ÉS PIACI CÉGEK A SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERBEN

Ez a fejezet térségi áttekintést ad a szociális és gyermekvédelmi területen működő civil szervezetekről és vállalkozásokról, röviden bemutatva tevékenységüket. A cél az, hogy jelezzük, milyen további szereplőkre építhetünk a térségi szolgáltatásszervezésben.

7.2. PROBLÉMAORIENTÁLT, INNOVATÍV MEGOLDÁSOK

Itt felismert komoly szükségletekre válaszoló komplex és integrált, ágazatközi és szektorközi együttműködésben megvalósuló vagy a térségben újíításnak számító megoldási módokat mutatunk be, szektorsemlegesen.

8. SWOT elemzés

A 8. sz. mellékletben leírt szempontrendszer alapján.

9. MELLÉKLETEK: TÁBLÁZATOK, TÁBLÁK, DIAGRAMOK, ISMERTETŐK

Ide természetesen azokat a táblázatokat, diagramokat, terepeket, dokumentumokat illesztjük be, amelyek főleg terjedelmi okokból nem férnek bele a fődokumentum kereteibe.